

PTSD och ADHD bakom många fall av utmattningssyndrom

I debatten om det ökande antalet långtidssjukskrivningar till följd av utmattningssyndrom talar man om utlösande faktorer men sällan om bakomliggande faktorer. En studie har genomförts med syftet att analysera i vilken utsträckning påfrestande livshändelser, PTSD (post-traumatic stress disorder) och den neuropsykiatriska störningen ADHD (attention deficit hyperactivity disorder) kan ligga bakom utmattningssyndrom och åtföljande långtidssjukskrivning.

62 långtidssjukskrivna personer med utmattningssyndrom och 83 i lönearbete har screenats för förekomst av påfrestande livshändelser, PTSD, ADHD, ångest, depression och hälsa, mätt med hälsoenkäten SF-36. Av de långtidssjukskrivna bedömdes 52 procent ha PTSD, och 24 procent bedömdes ha ADHD.

Antalet misstänkta eller möjliga fall var ännu högre, 71 respektive 56 procent. 19 procent bedömdes ha såväl PTSD som ADHD, och 56 procent bedömdes ha PTSD och/eller ADHD. Om antalet misstänkta eller möjliga fall inberäknas bedömdes 87 procent ha PTSD och/eller

ADHD. Såväl PTSD som ADHD och förekomst av påfrestande livshändelser i form av sexuella övergrepp och »svårt mänskligt lidande« hade starka samband med både utmattningssyndrom och långtidssjukskrivning. Tre personer som misstänktes ha diagnosen ADHD har genomgått neuropsykiatrisk utredning där diagnosen fastställdes.

Även om det inte går att fastställa diagnoserna PTSD och ADHD via screeninginstrument är resultaten anmärkningsvärda. Mot bakgrund av att ADHD, och i viss utsträckning PTSD, praktiskt taget aldrig diskuteras i den yrkesinriktade rehabiliteringen av individer med utmattningssyndrom bör dessa resultat fungera som en väckarklocka.

Gunilla Brattberg

leg läkare, specialist i anesthesiologi och smärtlindring, adjungerad professor i rehabiliteringspedagogik, Lunds universitet

Brattberg G. PTSD and ADHD: underlying factors in many cases of burn out. *Stress and Health*. 2006;22(5):305-13.

Kirurger är längre och ser bättre ut än medicinare

Såväl inom som utom läkarkåren florerar fördomar om skillnader mellan läkare inom olika specialiteter. Dessa förutfattade meningar berör oftast psykologiska aspekter av personligheten. Så t ex brukar kirurger ses som handlingskraftiga, invärtesmedicinare som omständliga, ortopederna som opsykologiska osv. Ibland handlar fördomarna även om begåvningsresurser, vilket lämnas därhän i detta referat.

Om föreställningarna överensstämmer med verkligheten är inte studerat i nämnvärd omfattning. Orsaken skulle dessutom kunna vara både selektion och anpassning till förväntningar. Författarna (två kvinnor och två män) till här refererade rapport noterade under sin studietid att manliga läkarstudenter som valde att bli kirurger var längre och såg bättre ut än de som valde invärtesmedicin. Författarna önskade nu, 25 år efter avslutade studier, testa om denna observation var korrekt.

Man valde slumpmässigt ut 24 överläkare, hälften av var specialitet, vid uni-

Foto: Peter Örn

Inte bara spanska kirurger är snygga, även svenska kirurger ligger bra till. Curt Franksson, »Frankan«, profil inom svensk kirurgi, nu 90 år, fortfarande stilig och lång.

versitetssjukhuset i Barcelona, matchade för ålder (52 ± 7) och kön (alla män). Som extern kontrollgrupp valdes fyra jämnåriga skådespelare, som spelat manliga läkarroller i filmer eller TV-serier. Deltagarnas längd noterades.

Utifrån nytagna fotografier bedömdes deras utseende av åtta kvinnor obero-

Brist på långtidsdata för fetmapreparat

Långtidseffekterna av användning av fetmapreparat som orlistat och rimonabant är för dåligt kända. Det varnar forskare från Kanada för i en artikel i *Lancet*.

Ett antal överviktspreparat har godkänts under senare år, och flera befinner sig i avslutande klinisk fas. Det rör sig om preparat som påverkar känslan av hunger och mättad (genom att t ex påverka endocannabinoidreceptorn eller halterna av monoaminer) och begränsar upptaget av fett (genom inhibering av lipas).

Studier av preparaten har primärt fokuserat på i vilken utsträckning patienten lyckats gå ned i vikt och, enligt forskarna, i alltför liten utsträckning undersökt effekter på mortalitet och morbiditet i ett längre perspektiv. Givet den fetmaepidemi som råder i västvärlden är det viktigt att långtidseffekterna av användning av preparaten blir bättre kända innan fler människor börjar använda dem, skriver forskarna, som betonar att det är särskilt viktigt med mer kunskap vad gäller kardiovaskulära risker med preparaten. Författarna poängterar dock att det medicinska behovet av mediciner av denna typ är stort.

Anders Hansen

AT-läkare, Stockholm
anders.hansen@sciencecap.se

Lancet. 2007;369:71-7.

de av varandra med en »good looking score« på en 7-gradig skala (1 = ugly; 7 = very good looking).

Kirurgernas längd var 179,4 cm mot medicinarnas 172,6 (P<0,01). Skådespelarnas längd förblev okänd. Deras good looking score var dock högst, 5,96 mot kirurgernas 4,39 och medicinarnas 3,65. Samtliga skillnader var signifikanta. Det fanns ingen skillnad mellan skådespelare i kirurg- och medicinarroller.

Författarnas konklusion är att manliga kirurger är längre och snyggare än invärtesmedicinare, åtminstone i Barcelona. Troligen skulle en svensk studie komma till ett liknande resultat. En liten men noggrant genomförd enkätstudie talar starkt för det (jag har frågat min fru).

Jon Ahlberg

kirurg
jon.ahlberg@lakartidningen.se

Trilla A, et al Phenotypic differences between male physicians, surgeons, and filmstars: comparative study. *BMJ*. 2006;333:1291-3.